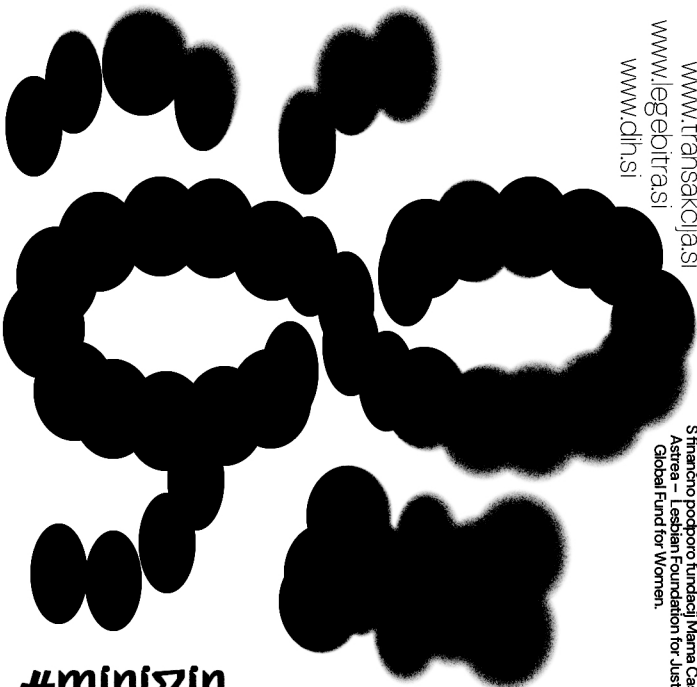

www.transakcija.si
www.legbitra.si
www.dih.si

S finančno podporo fundaciji Marja Cash,
Astrea – Lesbian Foundation for Justice in
Global Fund for Women.

#minizin

o dostopnosti

Ta #minizin je delo v nastajanju. Z vsakim ponatisom upoštevamo komentarje, pripombe in druge povratne informacije in jih z veseljem vključimo v naslednjo izdajo.

kaj je oviranost?

Oviranost je izkušnja vsakega stanja ali okoliščine, ki osebi **otežuje ali onemogoča enakopraven dostop do prostorov, storitev ali aktivnosti v dani družbi.**

Oviranost je lahko kognitivna, razvojna, duševna, telesna, senzorična ali kombinacija več vrst. Lahko je prisotna od rojstva ali pa se pridobi tekom življenja.

Lahko je vidna ali pa ne.

Skozi zgodovino se je o hendikepiranosti razmišljalo skozi ozke in binarne kriterije.

Pogosto je bila dojeta kot nekaj, kar se "premaga" ali pa "pozdravi".

Temu ni tako: družba mora poskrbeti, da **ustvarja vključujoče prostore in mreže oskrbe, odpravlja napačna prepričanja** ter gradi svet, ki sprejme ovirane osebe kot **enakopravne** ter brez dvoma prizna njihove **pravice** in njihovo **človeškost**.

kaj je dostopnost?

Dostopnost pomeni **ustvarjanje enakih možnosti in podpore** za uspeh oviranim osebam, kot se ustvarja za neovirane osebe.

Ne gre za posebno obravnavo ali privilegij, temveč za **prilagoditev** potrebam osebe, da bi ta lahko uživala enake prostore, storitve in aktivnosti kot osebe, ki niso ovirane.

Nedostopnost je namreč pogosto **vgrajena v sistemske politike, infrastrukturo in kulturo**. Vsakdo pa lahko po svojih močeh prispeva k odpravi nedostopnosti, če sodeluje v družbi z mislijo na ovirane osebe.

od
ust
do
ust

Sistemu diskriminacije in predsodkov do oviranih oseb pravimo tudi **abilizem**.

Abilizem žrtvam dodeljuje oznake glede na njihovo invalidnost in jih manjvrednoti v primerjavi z osebami brez oviranosti.

dostopne interakcije z oviranimi osebami

splošna zlata pravila:

Aktivno prepoznavamo in opozarjamo na abilizem v družbi,

Dogodke in aktivnosti organiziramo z *oviranimi*,

Ne pomilujemo oviranih oseb in se do njih ne vedemo pokroviteljsko, temveč jih obravnavamo kot sebi enake,

Pripomočkov, ki jih uporabljajo osebe, se ne dotikamo,

Pril komunikaciji smo potrpežljive_i in dovolimo, da se vsak izraža v svojem tempu,

Ne predpostavljamo, ali so osebe ovirane oz. kako želijo, da se jim pomaga, temveč vprašamo, katere prilagoditve potrebujejo.

sa
mo
za
te

Oviranost je nekaj, kar s staranjem doživimo prav vsi ljudje.

Zato je dobro prevprašati sisteme, ki so običajno dostopni le mlajšim, telesno zmožnim in normativno komunikativnim ljudem. Ta pogled namreč izključuje vse, ki ne ustrezajo tem ozkim kriterijem.

preden ponudimo pomoč ali nasvet, vedno **vprašamo**, če je to dobrodošlo,

Govorimo neposredno z oviranimi osebami ter ne z njihovimi pomočniki_kami, negovalci_kami ali prevajalci_kami,

ignoriramo pse pomočnike,

Zavedamo se, da **ima vsakdo edinstvene potrebe in želje**, ter smo odprte_i za to, da le-te spoznamo,

Ne izogibamo se stiku ali komunikaciji z ovirano osebo, zato ker bi nam morda bilo neprijetno ali nerodno – potrudimo se komunicirati po svojih najboljših močeh.

različne oblike oviranosti in kako se jim lahko prilagodimo

1. gibalno ovirane osebe

To so osebe, ki imajo zaradi različnih telesnih lastnosti, motenj ali okvar težave pri hoji, pri uporabi rok in/ali pri drugih gibalnih dejavnostih. Kvaliteta življenja teh oseb je lahko zelo odvisna od ozaveščenosti okolja in kulture, v kateri taka oseba biva.

Zavedamo se, da osebni prostor osebe z gibalno oviranostjo vključuje njene pripomočke za mobilnost (voziček, palica, bergle...),

Osebe na vozičku **ne potiskamo** brez njenega dovoljenja, prav tako se na voziček ne naslanjamo ali se ga kako drugače dotikamo,

Prí komunikaciji z osebo na vozičku le-to vprašamo, ali bi želela, da se usedemo oz. počepnemo, ko govorimo z njo. Pri usmerjanju oseb v druge prostore ali na druge lokacije upoštevamo razdaljo, vremenske razmere in fizične ovire na poti (stopnice, robniki, strme klančine...).

2. gluhe, naglušne ter osebe, ki imajo težave s slušnim procesiranjem

To so osebe z različnimi lastnostmi, motnjami ali okvarami, ki zajemajo uho, njegove strukture in funkcije. Te osebe lahko imajo težave pri sporazumevanju, dostopu do informacij in vključevanju v socialno okolje.

Čimprej vprašamo, kako je za osebo **najlažje komunicirati**, ter temu prilagodimo svoje izražanje,

V primeru prisotnosti tolmača_ke **govorimo neposredno z ovirano osebo** in tudi med poslušanjem gledamo v smer ovirane osebe, ne tolmača_ke,

Pazimo, da govorimo z **zmernim tonom** in smo pozorne_i na **razločno izgovorjavo**,

V primeru, da želimo osebo priklicati oz. pridobiti njeno pozornost, ji lahko pomahamo pred obrazom – **nikoli se je ne dotikamo, razen v primeru, ko smo se z njo tako izrecno dogovorile_i**,

Prí komunikaciji smo **potrpežljive_i** – lahko se zgodi, da bomo nekatere stvari morale_i večkrat ponoviti.

3 osebe, ki imajo težave z govorom

Komuniciramo mirno, potrpežljivo in pozorno,

Ne govorimo namesto osebe, ne skačemo v besedo in ne skušamo dopolnjevati stavkov, če oseba potrebuje več časa, da se izrazi,

Če ne razumemo, kaj je bilo povedano, osebo prosimo, da ponovi izrečeno na način, ki ji najbolj ustreza,

Če nismo prepričane_i, da smo razumele_i povedano, lahko vedno preverimo in vprašamo osebo, ali si pravilno interpretiramo, kaj je želela povedati.

4 osebe z okvaro vida

To so osebe z zmanjšano sposobnostjo vida, od blažjih do hujših oblik izgube vida. To lahko vpliva na zmožnost opravljanja vsakodnevnih opravil, kot so branje, hoja ter prepoznavanje predmetov in okolice.

Prí komunikaciji smo obrnjeni proti osebi in govorimo neposredno njej,

Če oseba potrebuje pomoč pri premikanju po prostoru, jo lahko vprašamo, ali in kako ji lahko pomagamo

To so osebe, ki imajo težave pri tvorjenju govornih zvokov, zaradi česar so lahko njihove besede manj jasne ali razumljive. Nekatere osebe uporabljajo sporazumevalne tablice, druge pripomočke, ali pomočnike_ice, ki jim pomagajo pri komunikaciji.

KO se osebi predstavimo, vključimo opis svojega videza (npr. višina, oblačila, barva las...) ter pozicije v prostoru (npr. na kateri strani stojimo, kdo je ob nas...),

preden odidemo, osebo obvestimo, da zapuščamo prostor,

V skupinskem pogovoru čimprej vprašamo, na kakšen način je osebi najlažje slediti pogovoru v skupini in temu sledimo,

KO osebo usmerjamo po prostoru, smo natančne_i pri navodilih (npr. kako daleč stran so kateri predmeti, kako visoke so ovire...).

5. osebe z intelektualnimi, kognitivnimi ali razvojnimi ovirami

To so osebe, ki imajo težave z intelektualnim delovanjem in/ali adaptivnim vedenjem. Ti izzivi lahko vplivajo na učenje, komunikacijo, socialne veščine in vsakodnevne aktivnosti oseb, ter lahko posledično zaznamujejo njihovo socialno vključenost in kvaliteto življenja.

Osebe nikoli ne obravnavamo kot neumne ali je infantiliziramo,

PO potrebi prilagodimo svoj način komunikacije glede na odziv in želje osebe – npr. uporabljamo preproste, neposredne stavke, ali pa uporabljamo vizualne oblike komunikacije, kot so geste, diagrami ali demonstracije,

informacije posredujemo postopoma, počasi in jasno,

Prí uporabi pisnih navodil smo **natančne_i**, uporabljamo **preproste stavke**, lahke definicije besed ter, če je mogoče, **vizualne reprezentacije**,

Ne predvidevamo, da bodo vse osebe razumele naše besede na enak način, zato smo pripravljene_i na to, da po potrebi **ponudimo dodatno razlago** ali le-to prilagodimo.

nevroraznolike osebe

Zavedamo se, da lahko osebam **ustrezajo različne oblike komunikacije** (npr. pisna, z vizualnimi pripomočki...) in **omogočamo** različne oblike komunikacije, tudi v živo,

Prí komunikaciji smo **jasne_i** in **direktne_i**,

Zavedamo se, da lahko nevroraznolike osebe **procesirajo informacije na drugačen način**, kot od njih pričakujemo, zato vedno omogočimo **več časa in možnosti za odziv**,

To so osebe z razlikami v delovanju možganov v primerjavi z osebami, ki veljajo za tipične ali standardne, kar pogosto vključuje stanja, kot so avtizem, ADHD in motnje učenja. Te razlike lahko vodijo tudi do edinstvenih izzivov, ki ustrezajo uradni opredelitvi invalidnosti.

Prí komunikaciji z osebo redno **preverjamo**, da oseba razume povedano **na način, kot smo to želele_i predati, in obratno**,

 omogočamo konsistentne rutine in umike ter dovolj prostora za pavze in umik,

Pozornost_i smo na **senzorično občutljivost** oseb, še posebej v primeru glasnih zvokov, močnih luči ali intenzivnih vonjev.

checklist za organizacijo dostopnih dogodkov

Ali dogodek vključuje varno osebo za dostopnost?

Ali je vhod v prostor dostopen osebam na vozičkih? (klančina; dovolj široka vrata; dovolj prostorno dvigalo...)

Ali ima prostor dostopna stranišča za osebe na vozičkih?

Ali prostor dovoljuje pse pomočnike?

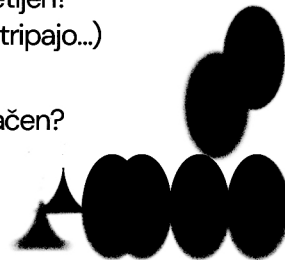
Ali ima prostor dovolj sedišč?

Ali je prostor dobro osvetljen? (dovolj svetil; luči, ki ne utripajo...)

Ali je prostor dobro označen? (oznaka stranišč, smeri, izhoda...)

Ali dogodek omogoča tolmačenje in/ali prevod v živo?

Ali je na dogodku omogočen miren in tih prostor za umik?

Ali so na dogodku omogočene fidget igrače ali drugi pripomočki za senzorično pomiritev?

Ali objava o dogodku vsebuje informacije o dostopnosti in kontakt varne osebe?

od
ust
do
ust

Ustrezno informiranje je najpomembnejši del prizadevanj za dostopnost. Tudi, če na dogodku ne zmoremo zagotoviti vseh prilagoditev, ki bi jih želele_i, je pomembno, da v vabilu te informacije podamo in s tem omogočimo osebam, da vedo, kaj pričakovati.

**TRANS
_AKCIJA**

DIH

LEGEBITRA

Transfeministična iniciativa TransAkcija
Društvo DIH – Enakopravni pod mavrico
Društvo Legebitra